

بازگشت

پژوهه تاریخی (۳۱)

ایران بدون شاه

روند پژوهی کارنامه نظام جمهوری اسلامی ایران در مقایسه با رژیم پهلوی

اندریشه
کده
www.BORHAN.ir

فهرست

پیشگفتار ۱۰

مقدمه ۱۲

فصل ۱

چرا انقلاب؟ ۱۹

چیستی انقلاب ۱۹

تعریف انقلاب ۱۹

چیستی انقلاب اسلامی ایران ۲۲

جهت‌گیری و خاستگاه انقلاب اسلامی ۲۲

زمینه‌های اسلامی انقلاب اسلامی ایران ۲۳

انسان‌شناسی انقلاب اسلامی ایران ۲۵

انسان‌تراز انقلاب اسلامی ۲۵

اعتماد حکومت به مردم و مشارکت سیاسی ۲۷

فصل ۲

از دست‌نشانندگی تا استقلال ۲۹

دال «استقلال» در گفتمان امامین انقلاب اسلامی ۲۹

چیستی رژیم پهلوی ۳۱

پهلوی، استثنای تاریخ سلطنت در ایران ۳۱

وابستگی محض ۳۴

اقدامات نظامی شاه در جهت اهداف آمریکا ۳۷

فصل ۳

از دیکتاتوری تا حکومت مردم ۴۱

روابط یکسویه پهلوی با مردم ۴۱

کودتای ۲۸ مرداد ۴۲

انتخابات مجلس پس از کودتا ۴۳

انقلاب مردمی علیه شاه ۴۳

۴۴ ..... روابط دوسویه جمهوری اسلامی با مردم

فصل ۴

۴۹ ..... توسعه و ایسته یا پیشرفت درونزا

۵۱ ..... توسعه در دوره پهلوی اول

۵۲ ..... توسعه در پهلوی دوم

۵۳ ..... امتیاز به بیگانه، استراتژی توسعه پهلوی

۵۷ ..... حاکمیت یک الیگارشسی هزار نفره در دوره پهلوی

۵۸ ..... فقر مطلق عمومیت یافته در دوره پهلوی

۶۱ ..... پیشرفت در جمهوری اسلامی ایران

فصل ۵

۹۷ ..... وضعیت اجتماعی و زیربنایی

۹۷ ..... فرار و فرود منزلت زن در پیش و پس از انقلاب اسلامی

۱۰۲ ..... نتیجه

۱۰۳ ..... شاخص امید به زندگی

۱۰۳ ..... رفاه و حمایت اجتماعی

۱۰۴ ..... الف) افزایش بهره‌وری و کارآمدی در نهادهای حمایتی پیش از انقلاب

۱۰۶ ..... ب) تأسیس برخی نهادهای حمایتی جدید پس از انقلاب

۱۰۶ ..... ۱. کمیته امتداد امام خمینی (ره)

۱۰۷ ..... ۲. بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی

۱۰۷ ..... ۳. بنیاد برکته

۱۰۸ ..... نتیجه

۱۰۹ ..... عمران روستایی

۱۱۱ ..... بخش حمل و نقل

فصل ۶

۱۱۹ ..... اقتدار علمی و پیشرفت فناوری و صنعت

۱۱۹ ..... پیشرفت‌های علمی

۱۲۳ ..... وضعیت ایران در سطح جهان اسلام

۱۲۵ ..... توسعه تعاملات علمی و فرهنگی ایران با دنیا

۱۲۶ ..... توسعه صنعتی

۱۲۸ ..... رشد خوداتکای کشورمان در باشگاه فضایی جهان

۱۳۰	توسعه صنایع ارتباطی و مخابراتی
۱۳۱	آمار مرتبط با صنایع اصلی تولیدی در کشور
۱۳۲	از چهارمین وارد کننده، تا چهارمین تولید کننده، ما حاصل راهبرد استقلال در صنعت سیمان
۱۳۴	صنایع ذوب آهن و فولاد
۱۳۶	صنایع تبدیلی (غذایی)، پیشرفت کشاورزی
۱۳۷	تولید و فرآوری محصولات معدنی
۱۳۸	شاخص ابداع

فصل ۷

۱۴۱	حکمرانی
۱۴۱	گفتمان پهلوی، گفتمان سرمایه‌داری
۱۴۶	روند پژوهی فساد در رژیم پهلوی
۱۴۶	فساد شاه، خانواده و نزدیکان
۱۴۸	دولت، سرمایه‌داران و بیگانگان؛ مثلث فساد
۱۵۶	بررسی وضعیت فساد در جمهوری اسلامی
۱۵۹	مدیریت کشور در رژیم پهلوی
۱۵۹	شخصیت علمی محمدرضا پهلوی
۱۶۰	شخصیت حقیقی محمدرضا پهلوی
۱۶۲	شخصیت سیاسی محمدرضا پهلوی
۱۶۶	سیک مدیریت رهبران جمهوری اسلامی
۱۶۷	مدیریت رهبر معظم انقلاب در بحران‌ها

فصل ۸

۱۷۹	ژاندارم آمریکا یا قدرت منطقه؟
۱۷۹	نظامی‌گری در دوران پهلوی
۱۷۹	سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲
۱۸۳	سال‌های ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷
۱۹۶	مداخلات نظامی برون‌مرزی پهلوی
۱۹۹	عمق راهبردی جمهوری اسلامی در منطقه
۲۰۰	هزینه‌های جبهه مقاومت برای جمهوری اسلامی
۲۰۳	روندهای امنیتی ایران در دوره پهلوی
۲۰۴	امنیت خارجی پهلوی

۲۰۷	امنیت داخلی پهلوی
۲۱۸	امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران
۲۱۹	ایران؛ در زمره امن ترین کشورهای جهان
۲۲۴	منابع
۲۲۴	منابع فارسی
۲۲۹	منابع خارجی
۲۳۰	سایت‌ها

پیشگفتار

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهٰنٌ مِّنْ رَبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِيْنًا
ای مردم! همانا برای شما از جانب پروردگارتان برهانی آمده است و ما نوری
روشنگر (قرآن) به سوی شما فرستادیم (نساء: ۱۷۴).

سپاس خداوندی را که بشر را به برهان حقانیت وجود ذی جود آخرین فرستاده‌اش
و نور روشنی‌بخش کلام‌الله مجید هدایت کرد و ملت شریف ایران را با هدیه آسمانی
انقلاب اسلامی و حیات در ذیل نعمت ولایت در مسیر رشد و تعالی قرار داد.
انقلاب اسلامی، نعمت بی‌بدیلی بود که رهین ملت ایران شد تا مسیر تمدن‌سازی
اسلامی و الگو شدن برای جهان بشریت را پیماید و البته در این طریق راه ناپیموده
هنوز زیاد است و نیازمند گام‌هایی استوار و خردورزانه هستیم. اندیشکده برهان که
متشکل از جمعی از فرزندان انقلاب اسلامی است، کانونی است فعال در زمینه تبیین
گفتمان تمدن‌ساز انقلاب اسلامی. تلاش این موسسه اندیشه‌محور بر این است که با
تکیه بر سرمایه و استعداد معرفتی - علمی نیروهای فرهیخته جریان انقلابی و ارزشی به
تبیین گفتمان انقلاب کمک کرده، در مسیر تربیت نیروهای فکری تراز انقلاب اسلامی
و یا به تعبیری «مؤمن اندیشه‌ورز جهادی» بکوشد.

این موسسه خود مسیر مطلوب خود را حرکت در چارچوب الگوی امام-امت

می‌داند و بر این اساس، مبنای گفتمان‌سازی جهادگران فکری این اندیشکده بر پایه تبیین بیانات و دغدغه‌ها و مطالبات سیاسی-فرهنگی حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و تولید پژوهش‌های معرفتی و راهبردی معطوف به این مهم است. اندیشکده برهان بر آن است که در مسیر یک جهاد فکری و اعتقادی منسجم و متقن با پاسخگویی مستدل و منطقی به پرسش‌ها و مسئله‌های کنونی جامعه، گره‌گشایی از معضلات فکری و نظری و شبهه‌زدایی و تولید تحلیل و تأملات سالم و پالوده از کج‌اندیشی و انحراف، گام بردارد.

اندیشنامه حاضر به قلم جمعی از پژوهشگران اندیشکده برهان است که به مباحثی نظری در باب ماهیت انقلاب کبیر اسلامی می‌پردازد. لازم است از زحمات آقایان محسن خاکی، محمدمهدی سلامی، امیرعلی ناقدی و محمدجواد اخوان که در نگارش این اثر مشارکت داشته‌اند، کمال سپاسگزاری به عمل آید.

امید است این اثر، گامی کوچک اما مؤثر در تعمیق گفتمان تمدن‌ساز انقلاب اسلامی و مورد رضایت پرچم‌دار هدایت بشر، حضرت ولی عصر (عج) قرار گیرد.

محمدجواد اخوان

مدیر اندیشکده برهان